

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(6)
สารบัญ	(7)
รายการภาพประกอบ	(9)
บทที่	
1. บทนำ	
ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	20
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	20
ขอบเขตของการวิจัย	20
นิยามศัพท์เฉพาะ	21
ระเบียบวิธีวิจัย	21
2. แนวคิด และทฤษฎีทางศิลปะ ทฤษฎีทางจิตกรรม	23
ความหมายของศิลปะ	23
ความหมายศิลปะตามทัศนะของนักปรัชญา	23
องค์ประกอบศิลป์	27
เกณฑ์การจัดองค์ประกอบศิลป์	47
3. มโนทัศน์ด้านจิตกรรมของ ประเทือง เอมเจริญ	66
ชีวประวัติและแนวทางการสร้างงานศิลปะ	67
4. วิเคราะห์ผลงานจิตกรรมของ ประเทือง เอมเจริญ	79
ผลงานจิตกรรมของประเทือง เอมเจริญ ในช่วงเริ่มต้น (พ.ศ. 2506-2515)	81
ผลงานจิตกรรมของประเทือง เอมเจริญ ในช่วงกลาง (พ.ศ. 2516-2523)	128
ผลงานจิตกรรมของประเทือง เอมเจริญ ในช่วงปลาย (พ.ศ. 2524-2533)	240

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	354
บรรณานุกรม	368
ประวัติผู้เขียน	370

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบที่	หน้า
1. ภาพ แสดงการเกิดแสงและเงาบนรูปทรง	37
2. ภาพ โอลิมเปีย โดย ซอง อาร์ป	48
3. ภาพ การระเบิดหมายเลข 2 โดย อะดอล์ฟ กอตต์ลีบ	49
4. ภาพ ความทรงจำที่ตรึงใจ โดย ซาลวาดอร์ ดาลี	49
5. ภาพ ภาพเหมือนตัวเอง โดย เรมบรันต์	50
6. ภาพ ความเป็นแม่ โดย ฮวน มิโร	50
7. ภาพ ลูกพลับหกลูก โดย มูชิ	53
8. ภาพ ดิสก์ โดย เดอโลเน	54
9. ภาพ นักบุญคาราวะมาดอนน่า โดย รูเบนส์	54
10. ภาพ ร่างเปลือยเดินลงบันได โดย มาร์เซล ดูซอง	55
11. ภาพ จุงสูนซ์ โดย บัลลา	55
12. ภาพ วาดเส้นศึกษาสัดส่วนของมนุษย์ โดย ดา วินชี	57
13. ภาพ โมดูเลอร์ โดย เลอ กอร์บูซิแย	57
14. ภาพ ทิวทัศน์ โดย โกลด ลอร์แรง	58
15. ภาพ อาหารมื้อสุดท้าย โดย ลีโอนาโด ดา วินชี	62
16. ภาพ ไต้กะกลม โดย บราก	63
17. ภาพ สำนักเอเธนส์ โดย ราฟาเอล	63
18. ภาพ พระอาทิตย์ดำ (2506) โดยประเทือง เอมเจริญ	81
19. ภาพ ปากน้ำปราณบุรี (2506) โดยประเทือง เอมเจริญ	84
20. ภาพ ชีวิต (1) (2507) โดยประเทือง เอมเจริญ	87
21. ภาพ ชีวิต (2) (2507) โดยประเทือง เอมเจริญ	90
22. ภาพ ร่องรอยแห่งกาลเวลา (2509) โดยประเทือง เอมเจริญ	93
23. ภาพ ผันของเด็กสาว 2509 โดยประเทือง เอมเจริญ	96
24. ภาพ ต้นไม้เหล็ก (2509) โดยประเทือง เอมเจริญ	99
25. ภาพ ดวงตะวันกับพื้นพิภพ (2509) โดยประเทือง เอมเจริญ	102

รายการภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบที่	หน้า
26. ภาพ รุ่งอรุณ (2509) โดยประเทือง เอมเจริญ	105
27. ภาพ ชีวิต (2509) โดยประเทือง เอมเจริญ	108
28. ภาพ ครอบครัว (2509) โดยประเทือง เอมเจริญ	111
29. ภาพ เสียงกระซิบจากทะเล (2510) โดยประเทือง เอมเจริญ	114
30. ภาพ ธรรม (2510) โดยประเทือง เอมเจริญ	117
31. ภาพ จุติ (2513) โดยประเทือง เอมเจริญ	120
32. ภาพ บทเพลงแห่งจักรวาล (2514) โดยประเทือง เอมเจริญ	123
33. ภาพ ลีลาในความว่าง (2516) โดยประเทือง เอมเจริญ	126
34. ภาพ ความเปลี่ยนแปลงของกาลเวลา (1) (2516) โดยประเทือง เอมเจริญ	129
35. ภาพ ความเปลี่ยนแปลงของกาลเวลา (2) (2516) โดยประเทือง เอมเจริญ	129
36. ภาพ ธรรม อธรรม (2516) โดยประเทือง เอมเจริญ	132
37. ภาพ ลมหายใจ (2516) โดยประเทือง เอมเจริญ	135
38. ภาพ เมฆกับดวงอาทิตย์ (2516) โดยประเทือง เอมเจริญ	138
39. ภาพ ปะการังมรกต (2517) โดยประเทือง เอมเจริญ	141
40. ภาพ ฟอนฟางดำ (2517) โดยประเทือง เอมเจริญ	144
41. ภาพ พลังชีวิต (2517) โดยประเทือง เอมเจริญ	147
42. ภาพ ความทรงจำ (2517) โดยประเทือง เอมเจริญ	150
43. ภาพ ดวงจันทร์กับความว่าง (2518) โดยประเทือง เอมเจริญ	153
44. ภาพ แลปแดดสีทอง (2518) โดยประเทือง เอมเจริญ	156
45. ภาพ พลังจิต (2518) โดยประเทือง เอมเจริญ	159
46. ภาพ ข้าว เคียว ก้อนดิน (2519) โดยประเทือง เอมเจริญ	162
47. ภาพ ยิ้มชาวสวน (2519) โดยประเทือง เอมเจริญ	165
48. ภาพ จันทร์เจ้าขอข้าวขอแกง (2519) โดยประเทือง เอมเจริญ	168
49. ภาพ ผักนึ่งแดง ปั่นเน่า (2519) โดยประเทือง เอมเจริญ	171
50. ภาพ พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา (2519) โดยประเทือง เอมเจริญ	174

รายการภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
51. ภาพ ก้อนหินเสนีย์ (2519) โดยประเทือง เอมเจริญ	177
52. ภาพ รัชชยะ (2519) โดยประเทือง เอมเจริญ	180
53. ภาพ กะหล่ำปลี (2519) โดยประเทือง เอมเจริญ	183
54. ภาพ บาดแผลบนแผ่นดิน (2520) โดยประเทือง เอมเจริญ	186
55. ภาพ ฟอนข้าวสีทอง (2520) โดยประเทือง เอมเจริญ	189
56. ภาพ ทุงข้าวสีทอง (2520) โดยประเทือง เอมเจริญ	192
57. ภาพ แร่ธาตุในแผ่นดิน (2520) โดยประเทือง เอมเจริญ	195
58. ภาพ หลังกา (2520) โดยประเทือง เอมเจริญ	198
59. ภาพ คันไถ (2520) โดยประเทือง เอมเจริญ	201
60. ภาพ กระต่อม (2520) โดยประเทือง เอมเจริญ	204
61. ภาพ กระต่อมชาวนา (2520) โดยประเทือง เอมเจริญ	207
62. ภาพ ผู้หญิง (2520) โดยประเทือง เอมเจริญ	210
63. ภาพ ผู้ชาย (2520) โดยประเทือง เอมเจริญ	213
64. ภาพ ไบบัว (2521) โดยประเทือง เอมเจริญ	216
65. ภาพ ทิพย์แห่งทะเล (2521) โดยประเทือง เอมเจริญ	219
66. ภาพ อ่าวคันกระได (2521) โดยประเทือง เอมเจริญ	222
67. ภาพ พลังการผลิต (2522) โดยประเทือง เอมเจริญ	225
68. ภาพ ข้าวเปลือกคุณธรรม (2522) โดยประเทือง เอมเจริญ	228
69. ภาพ อัฐอุษุทยา (2522) โดยประเทือง เอมเจริญ	231
70. ภาพ ภาพสะท้อนชีวิตบนไบบัว (2523) โดยประเทือง เอมเจริญ	234
71. ภาพ ไบบัว (1) (2523) โดยประเทือง เอมเจริญ	237
72. ภาพ ไบบัว (2) 2523 โดยประเทือง เอมเจริญ	237
73. ภาพ เขาควายอีสาน (2524) โดยประเทือง เอมเจริญ	240
74. ภาพ หน้าอีสาน (2524) โดยประเทือง เอมเจริญ	243
75. ภาพ ลมหายใจแห่งป่า (2524) โดยประเทือง เอมเจริญ	246

รายการภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
76. ภาพ จิตวิญญาณแห่งขุนเขา (2524) โดยประเทือง เอมเจริญ	249
77. ภาพ น้ำค้าง (2524) โดยประเทือง เอมเจริญ	252
78. ภาพ คื่นเคียนเพ็ญ (2525) โดยประเทือง เอมเจริญ	255
79. ภาพ ยามเย็นที่แควน้อย (2525) โดยประเทือง เอมเจริญ	258
80. ภาพ จังหวะในหินผา (2525) โดยประเทือง เอมเจริญ	261
81. ภาพ กาญจนบุรี (2525) โดยประเทือง เอมเจริญ	264
82. ภาพ เรือนแพ (2525) โดยประเทือง เอมเจริญ	267
83. ภาพ กระต่อมชีวา (2525) โดยประเทือง เอมเจริญ	270
84. ภาพ ลำแควน้อย (2525) โดยประเทือง เอมเจริญ	273
85. ภาพ ผาจิตรกร (2525) โดยประเทือง เอมเจริญ	276
86. ภาพ แสงสีของเมือง (1) (2525) โดยประเทือง เอมเจริญ	279
87. ภาพ แสงสีของเมือง (2) (2525) โดยประเทือง เอมเจริญ	279
88. ภาพ แสงสีของเมือง (3) (2525) โดยประเทือง เอมเจริญ	279
89. ภาพ ต้นไม้ ดวงดาว (2525) โดยประเทือง เอมเจริญ	282
90. ภาพ สมาธิ (2526) โดยประเทือง เอมเจริญ	285
91. ภาพ ปรากฎการณียามเย็น (2526) โดยประเทือง เอมเจริญ	288
92. ภาพ กรวดทรายแห่งพื้นพิภพ (1) (2527) โดยประเทือง เอมเจริญ	291
93. ภาพ กรวดทรายแห่งพื้นพิภพ (2) (2527) โดยประเทือง เอมเจริญ	291
94. ภาพ กรวดทรายแห่งพื้นพิภพ (3) (2527) โดยประเทือง เอมเจริญ	291
95. ภาพ ทิพย์แห่งทะเล (2527) โดยประเทือง เอมเจริญ	294
96. ภาพ ธรรม (2527) โดยประเทือง เอมเจริญ	297
97. ภาพ ทิพทวาร (2528) โดยประเทือง เอมเจริญ	300
98. ภาพ น้ำค้างบนใบบัว (1) (2529) โดยประเทือง เอมเจริญ	303
99. ภาพ น้ำค้างบนใบบัว (2) (2529) โดยประเทือง เอมเจริญ	303
100. ภาพ บทเพลงแห่งวันและคืน (1) (2529) โดยประเทือง เอมเจริญ	306

รายการภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
101. ภาพ บทเพลงแห่งวันและคืน (2) (2529) โดยประเทือง เอมเจริญ	306
102. ภาพ ความเย็นสีฟ้า (2529) โดยประเทือง เอมเจริญ	309
103. ภาพ กษัตริย์เกษตร (2530) โดยประเทือง เอมเจริญ	312
104. ภาพ ทะเลลึก (1) (2530) โดยประเทือง เอมเจริญ	315
105. ภาพ ทะเลลึก (2) (2530) โดยประเทือง เอมเจริญ	315
106. ภาพ ทะเลลึก (3) (2530) โดยประเทือง เอมเจริญ	315
107. ภาพ ทะเลลึก (4) (2530) โดยประเทือง เอมเจริญ	315
108. ภาพ ดวงตาฟ้า (1) (2531) โดยประเทือง เอมเจริญ	318
109. ภาพ ดวงตาฟ้า (2) (2531) โดยประเทือง เอมเจริญ	318
110. ภาพ ดวงตาฟ้า (3) (2531) โดยประเทือง เอมเจริญ	318
111. ภาพ ปราบกฏการณ์ธรรมชาติ (1) (2531) โดยประเทือง เอมเจริญ	321
112. ภาพ ปราบกฏการณ์ธรรมชาติ (2) (2531) โดยประเทือง เอมเจริญ	321
113. ภาพ ปราบกฏการณ์ธรรมชาติ (3) (2531) โดยประเทือง เอมเจริญ	321
114. ภาพ ปราบกฏการณ์ธรรมชาติ (4) (2531) โดยประเทือง เอมเจริญ	324
115. ภาพ ปราบกฏการณ์ธรรมชาติ (5) (2531) โดยประเทือง เอมเจริญ	324
116. ภาพ บินสู่โลกกว้าง (2531) โดยประเทือง เอมเจริญ	327
117. ภาพ แคลิฟอร์เนีย (1) (2531) โดยประเทือง เอมเจริญ	330
118. ภาพ แคลิฟอร์เนีย (2) (2531) โดยประเทือง เอมเจริญ	330
119. ภาพ แคลิฟอร์เนีย (3) (2531) โดยประเทือง เอมเจริญ	330
120. ภาพ เวียนนา (2531) โดยประเทือง เอมเจริญ	333
121. ภาพ ฮอลีวูดยามราตรี (2531) โดยประเทือง เอมเจริญ	336
122. ภาพ สีในธรรมชาติ (1) (2532) โดยประเทือง เอมเจริญ	339
123. ภาพ สีในธรรมชาติ (2) (2532) โดยประเทือง เอมเจริญ	339
124. ภาพ สีในธรรมชาติ (3) (2532) โดยประเทือง เอมเจริญ	339
125. ภาพ พลังจิต (2532) โดยประเทือง เอมเจริญ	342

รายการภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
126. ภาพ ศิลปินกมล (2532) โดยประเทือง เอมเจริญ	345
127. ภาพ กวีจ่าง (2532) โดยประเทือง เอมเจริญ	348
128. ภาพ พลังสร้างสรรค์แห่งศตวรรษที่ 21 (2532) โดยประเทือง เอมเจริญ	351